

СТУДЕНТ – ЕЛІТА НАЦІЇ

Стаття присвячена дослідженню студентства – еліти нації. Студентська молодь є важливою складовою як соціологічного знання, так і елементом державної молодіжної політики.

Ключові слова: студент, еліта, державна політика.

Студентство та соціологія молоді виступає важливою складовою державної молодіжної політики, яка повинна бути компонентом загальної цілісної концепції розвитку демократичного суспільства. Пошук реальних шляхів залучення студентської молоді до активних дій, скерованих на самозабезпечення та самовідтворення, багато в чому може і здатна здійснювати саме соціологія молоді. Найперше її завдання полягає у з'ясуванні основних інтересів і потреб молодого покоління, створенні її достовірного соціального портрету, висуненні на цій основі науково обгрунтованих пропозицій для державних органів [1,18]. Неабияке значення має також прийняття законодавчих актів молодіжної політики для її існування в сучасному суспільстві.

Питанням дослідження діяльності студентської молоді як еліти нації займалися зарубіжні (М. Вебер, Г. Моск, Р. Міхельс, В. Парето, Г. Лассуел, М. Острогорський) і вітчизняні (Ю. Колесніков, В. Лісовський, Б. Рубін, О. Лармін) науковці.

На сьогодні відбувається науковий пошук у напрямку виділення основних сутнісних характеристик студентства як особливої соціальної спільноти. На перший план висуваються форми її життєдіяльності, спосіб життя, зміст групової свідомості, а також діяльність соціальних інститутів, що покликані не лише здійснювати функцію контролю і управління процесами в молодіжному середовищі, але, перш за все, визначати запити, потреби, інтереси молоді та сприяти створенню належних умов для її ефективного соціального старту. Варто зазначити, що необхідно докорінно переосмислити традиційні підходи до питання студентства (еліти нації), які склалися під час панування командно-адміністративної системи в СРСР [3, 26]. Сьогодні настала потреба у виробленні нової концептуальної схеми студентства (креативної особистості), в якій молодь виступатиме не як пасивний об'єкт, а як активний дієвий суб'єкт суспільних перетворень, що відбуваються на пострадянському просторі.

Метою статті є дослідження соціально-психологічних умов розвитку особистості студента (еліти нації).

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких **завдань**:

1. Проаналізувати принципи студентської молодіжної політики у країнах Європи.
2. Визначити соціально-психологічні особливості студентів як потенційної еліти демократичного суспільства.

Студентство є динамічною та специфічною соціальною верствою населення, яка за своїми характеристиками виділяється ідеологічним становленням та мобільністю впливу, їй притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні властивості. Розуміння студентської молоді як субсоціальної спільноти, гетерогенної (тобто складної та багатомірної) за характером, дозволяє виділити в її складі ряд внутрішніх гомогенних (тобто досить однорідних) груп, що об'єктивно займають в

структурі суспільства відмінне положення, відрізняються широтою і змістом сфер діяльності, специфікою духовного світу і, відповідно, відіграють у процесі розвитку суспільства неоднакову роль. Такий підхід дає змогу більш адекватно і диференційовано проаналізувати окремі контингенти молоді в ході конкретно-соціологічних досліджень.

Програма студентської молодіжної політики у країнах Європи передбачає два основних принципи:

- 1) активну й безпосередню участь молоді у її розробці та реалізації;
- 2) підтримку молодіжних ініціатив державними структурами.

У вітчизняній науці існує багато визначень студентської молоді. Так, зокрема, соціологами Б. Рубіним і Ю. Колесніковим студентство було визначено як “соціальна група в системі вищої освіти, що має свої специфічні особливості і підготовлена виконувати соціальні ролі інтелігенції” [2, 38].

Сучасний науковець О. Рудакова виділила такі специфічні характеристики студентської молоді:

1) об’єкт соціологічного дослідження (студентство найзначніша за чисельністю і роллю в системі суспільного відтворення соціальна група. Головна функція студентства – поповнення когорти кваліфікованих фахівців та інтелігенції);

2) студентська молодь є особливою перехідною соціальною групою, в рамках якої здійснюється особистісне й соціальне становлення (відмітна особливість студентства – прагнення до всього нового через відсутність досвіду);

3) схильність до максималізму, перебільшення власної думки;

4) склад студентської групи формується з представників різних класів населення приблизно однакового віку з певним рівнем освіти [3, 70].

Одною із провідних у соціології молоді виступає проблема дослідження молодіжної свідомості. При її з’ясуванні слід виходити з того, що свідомість молоді, як спільна, так і групова, – це різновиди масової свідомості, які вивчаються соціологами шляхом аналізу її основних форм (політико-правової, економічної, екологічної, моральної тощо), і функціонують на когнітивному (теоретико-пізнавальному), емоційно-чуттєвому (поведінковому) рівнях. Когнітивний рівень, включає в себе систематизовані наукові погляди і знання, які служать основою для формування наукового світогляду і міцних переконань, сукупності моральних норм і принципів, що визначають духовне багатство та поведінку молодої людини, здатність об’єктивно і адекватно оцінювати дійсність [4, с. 27]. Емоційний рівень становить взаємодія емоцій, духовних станів, почуттів особистості в їх єдності і цілісності. Він повинен бути тісно взаємопов’язаним зі змістом когнітивного рівня і знаходитись у певній залежності від нього, інакше головна особливість молодіжної свідомості (надмірна емоційність) загрожує перетворити її в недолік.

Особливої уваги заслуговує також з’ясування поняття “молодіжні проблеми”, – тобто будь-які протиріччя життєдіяльності студента, які поглиблюються і свідчать про недостатність існуючих способів їх вирішення, а значить, призводять до появи дезорганізуючих процесів у системі “суспільство – молодь” [4, 34]. Особливості сучасного становища студентської молоді полягають у тому, що вона виступає перш за все як суб’єкт суспільного життя, який знаходиться разом з тим у процесі свого становлення. Тому у державній молодіжній політиці в якості рівноправних суб’єктів повинні виступати як молодь, так і суспільство.

Висновки. Студентська молодь є важливою складовою державної молодіжної політики. Вона повинна забезпечувати її реалізацію через вироблення диференційованих стратегій соціалізації та адаптації молодого покоління. Надалі, окрім соціально

психологічних особливостей особи студента, доцільно було б розглянути чинники, які сприяють становленню еліти нації.

Джерела

1. Бебик В. М. Політична культура сучасної молоді / В. М. Бебик. – К., 1996. – С. 14-19.
2. Рубин Б. Г. Студент глазами социолога / Б. Г. Рубин, Ю. С. Колесников. – Ростов-на-Дону, 1968. – 121 с.
3. Рудакова О. В. Жизненные стратегии современного российского студенчества : дис. ... канд. социол. наук / О. В. Рудакова. – М., 2004. – 178 с.
4. Черниш Н. Й. Суспільна свідомість студентства / Н. Черниш. – Львів, 2001. – С. 26-47.

Аннотація

Статья посвящена исследованию студенчества как элиты нации. Студенческая молодежь является важной составляющей как социологического знания, так и элементом государственной молодежной политики.

Ключевые слова: студент, элита, государственная политика.

Annotation

The article is devoted research of student as elites of nation. Student young people are the important constituent of both sociological knowledge and by the element of public youth policy.

Keywords: student, elite, public policy.

УДК 378.014.543.1:336.22(4+477)

*Катренко Я. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Проаналізовано особливості податкового стимулювання інноваційного розвитку вищої освіти в Україні. Досліджено систему податкових стимулів, яка діє в ЄС та світі з точки зору можливостей застосування досвіду в процесі модернізації інституту вищої освіти України. Визначені основні шляхи підвищення ефективності діяльності національних освітніх та навчальних закладів та розвитку вищої освіти засобами податкової політики.

Ключові слова: вища освіта, податкові стимули для освіти, податкові стимули в ЄС, інновації, інноваційний розвиток вищої освіти.

У сучасних умовах глобалізації національна економіка будь-якої держави майже у всьому залежить від ступеня та масштабу використання інновацій. В даний час активно обговорюється можливість модернізації економіки України шляхом стимулювання інноваційної діяльності та інноваційного розвитку. При цьому податкове стимулювання науково-технічної та впроваджувальної діяльності організацій визнається однією з